

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

עין משפט נר מצוה

א [ממי] פ"א מהל' ת"מ
הל"ז טושי"ע י"ד ר"ר רמח
סעיף ו':
שב ב' מ"י פ"א מהל'
ת"מ הלכה ב' סמג
ע"ש יב טושי"ע י"ד סימן
רמח סעיף ג':
שבה ג' ד' מ"י שם הל"א
וסמג שם טושי"ע
י"ד סימן רמח סעיף ד':

תורה אור השלם

1. תנ"ך לבער על פי דרבו
גם כי יזקק לא יסור
משלי כב ו'
2. ולמדתם אחת את
בניכם לדבר בהם בשבתך
בביתך ובלכתך בדרך
וישבתך ובקומך:
דברים יא ט'
3. רק השומר לך ושומר
נפשך מאד פן תשכח
את הדברים אשר ראו
עיניך ופן יסורו מלבבך
כל ימי יחייך והודעתם
לגביך ולבני גיבתי:

4. וישמרתם לבני דרבתך
בשבתך בדרך ובשבתך
ובלכתך בדרך ובשבתך
ובקומך:
דברים יא ו'
5. כל הדורך על גזוזן וכל
הדורך על ארבע עד כל
מרחב רגליים לכל
והשורץ השורץ על הארץ
ועל אימקם בני הארץ
לא תאכלום כי שקץ
הוא יקרא אי מב
6. ואת שיער התשואת
דרש דרש משה והנה
שקץ וקצף על אלעזר
ועל אימקם בני הארץ
הנותרם לאמר:

7. והתגלה ואת היתק
לא יגלה והסגיר הבחן
את היתק שבעת ימים
שנית:
יקרא יג לג'
8. יברסמנה חזיר מיצר
ויו שור יבעש:
תהלים פ' די'
9. והוא רחום יכפר עון
ולא ישחית ותרפה
לקשיב אפו ולא יעיר כל
התלים עת לח
10. ויאמר ה' אל משה
הנה אנכי בא אליך בעב
לעון בצבור ישמע העם
בדברי עמך וגם כך
יאמינו לעולם ויבד משה
את דברי העם אל ה':
שמות יט ט'

מוסף תוספות

- א. ואמר התם לא פליגי
לא לן הא להו. מוס' שבת
ט': ב. ולשון לוימי דחקו
לפרש כן. מוס' ע"ז יט':
ג. פסוקי המידו ומשנת
איווה מקומן וברייתא
דברי ישמעאל. מוס' שם.
ד. וכו' אנו יוצאים ידי
חובותינו. מוס' הל"א ש.

תום ר"י הוקן

גיירא. חזן. והשל הוא.
ידך על צוארא דברייך.
כלומר דקדק אחריו שילך
בדרך טובה שאם ילך בה
בוה הזמן כל ימיו ילך
בה דרכייה חזן לבער על
פי דרכו. והגלילו בדרך
ראיה לו גם כי יזקק לא
לפני עור לא תתן מכשול

משיטול ידיו ורבי חנינא אמר משיתיר חגורו ומפרש התם הא לן
והא להו וע"כ רבי חנינא א"ע"ג שהיה מאריך ישראל היה מדבר
לתלמידים שלפניו מצבב כדאמר' התם הני חצרין צבלאי כיון דשרו
המנייהו לא מטרחי להו משמע דבני צבל היו רגילין בהסרת חגורה
ומינה קשה מהא דאמר צפרק כילד
מצרכין (ברכות דף מד. ט.) דקאמר רב
חסדא אמר על הארץ ועל פיירותיה ורבי
יוחנן עלה על הארץ ועל הפירות
ופריך עלה דרב חסדא אינהו אכלי
ואנן מצרכים ומשני אפיון ומאי
קושיא דלמא רב חסדא שהיה מצבב
מדבר לתלמידים שהיו לפניו מא"י ור'
יוחנן לבני צבל כמו בכל דוכתי וי"ל
דקיס להו דלא הוו צבואה שעה תלמידי
דרב חסדא מתלמידי א"י ומינה נראה
לה"ר יתחק דמהייל דכילד מצרכין
ל"ק מידי דשאני ענין אכילה וזכרות
לדין הוא לכל אדם שיצרך לפי המנהג
של מקום שהוא שם אפי' לא היה
מאזוהו מקום ולהכי מתמה גמרא
אליבא דרב חסדא שהיה מצבב ו' ולמה
מצרכין על פיירותיה דמשמע היינו
פירות של א"י: (א) יתר עליו תהלים
שמונה ב'. מיהל דע"כ בחומש יש
יותר דאפילו אם יהיו פסוקי תהלים
מג' תצות צבבד אינו כ"כ כמו שיש
בחומש. ת"י: (א) צריבא ליימי.
פירש צבונטרס ימי השבת כלומר שני
ימים מקרא ולני ימים משנה ושני
ימים גמרא ו' וכן נהירא דא"י אחמי
היה מני למיפרך מן ידע כמה יש
וג"ל לפרש בכל יום ויום עצמו ישלש
על כן מיקן צבבד רב עמרם גאון
כמו שאנו נוהגים בכל יום קודם
פסוקי דמרה לומר מקרא ומשנה
וגמרא ור"ת פ"י שאנו סומכין אהא
דאמרין צבנדהרין (דף מד. ט.) צבל
צבולה צמקרא צבנדהר וצבנדהר דגמרת
צבל צבול צבנדהר:

היה אמינא (לשמן גירא בעיניך א"ל רבא
לר' נתן בר אמי אדידך על צוארי דברייך
משיתסר ועד עשרים ותרתי ואמרי לה
מתמני סרי עד עשרים וארבעה כתנאי
יחנך לער על פי דרכו ר' יהודה ורבי
נחמיה חד אמר משיתסר ועד עשרים
ותרתיין וחד אמר מתמני סרי ועד עשרים
וארבעה: עד היכן חייב אדם ללמד את
בנו תורה אמר רב יהודה אמר שמואל בגון
זבולון בן דן שלימדו אבי אביו מקרא ומשנה
ותלמוד הלכות ואגדות מיתבי למדו מקרא
אין מלמדו משנה ואמר רבא מקרא זו תורה
כובולון בן דן ולא כובולון בן דן כובולון בן
דן שלימדו אבי אביו ולא כובולון בן דן
דאילו התם *מקרא משנה ותלמוד הלכות
ואגדות ואילו הבא מקרא לבד ואבי אביו מי
מייחייב והתניא *למדנתם אותם את בניכם
ולא בני בניכם ומה אני מקיים *והודעתם
לבניך ולבני בניך לומר לך שכל המלמד את
בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו למדו לו
ולבנו ולבנו בנו עד סוף כל הדורות הוא דאמר
כי האי תנא דתניא ולמדנתם אותם את בניכם
אין לי אלא בניכם בני בניכם מנין דת"ל
בניכם בניכם *ולא בנותיכם *אמר ריב"ל כל
המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב
כאילו קבלה מחר סיני שנאמר והודעתם
לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר
עמדת לפני ה' אלהיך בחורב רבי חייה בר
אבא אשכחיה לריב"ל דשדי דינסא ארישיה
וקא ממשוי ליה לינוקא לבי *בנישתא א"ל מאי
כולי האי א"ל מי זוטרי מאי דכתיב והודעתם
לבניך וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה'
אלהיך בחורב מכאן ואילך רבי חייה בר
אבא לא טעים אומצא עד דמקרי לינוקא
ומוספיה רבה בר רב הונא לא טעים אומצא
עד דמייתי לינוקא לבית מדרשא אמר רב
ספרא משום ר' יהושע בן חנניא מאי דכתיב *ושנתם לבניך אל תקרי
ושנתם אלא ושלשתם *לעולם *ישלש אדם שנתו שליש במקרא שליש
במשנה שליש בתלמוד מי יודע כמה חי ילא צריבא לוימי לפיכך נקראו
ראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה שהיו אומרים וא"ו
דגהון חציון של אותיות של ס"ת *דרש דרש חציון של תיבות *והתגלה
של פסוקים *כירסמנה חזיר מיער ע"ן דיער חציון של תהלים *והוא
רחום יכפר עון הציו דפסוקים בעי רב יוסף וא"ו דגהון מהאי גיסא או
מהאי גיסא א"ל *ניתי ס"ת ואימיניהו מי לא אמר רבה בר בר הנה *לא זו
משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום א"ל אינהו בקיאי בהסירות ויתרות
אנן לא בקיאינן בעי רב יוסף והתגלה מהאי גיסא או מהאי גיסא א"ל אביי
פסוקי מיהא ליתו לימנו' בפסוקי נמי לא בקיאינן *דכי אתא רב אחא בר אדא
אמר במערבא פסקי ליה להאי קרא לתלתא פסוקי *ויאמר ה' אל משה הנה
אנכי בא אליך בעב הענן תנו רבנן *המשותף *אלפים ושמונה מאות ושמונים
ושמונה פסוקים הוו פסוקי ס"ת יתר עליו תהלים שמונה חסר [א] ממנו דברי הימים שמונה *תנו רבנן ושנתם
שיהו דברי תורה מחודדים בכ"ף ששאם לא ידענו שאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד *שנאמר
אמור

נקראו סופרים. פי' צבונטרס
כדכתיב ומשפחות סופרים
יושבי יעדן וצבונטרס (שקלים פ"ה)
מפרש שעשו כל המורה כולה מספרות
כגון אבות מלאכות ארבעים חסר
אחת (שבת דף עג.) וארבעה אבות
נוקנין (צ"ק דף ג.) וכיוצא בזה:
אל תגמגם ותאמר לו. והא דאמר
צאלו מליאות (צ"מ דף קג. ט')

לדורבא מרבנן משני דצבורה צבמכ'
אומר ר"ת דהיינו אם שואלים אותו
אם למדת מוסר וכו' אל יתגאה לומר
שלמדה כלומר למדתי הרבה אבל אם
שואלים אותו דבר הלכה או שצריכין
ללמוד ממנו מסכ' ריך שיהיו ממוחלים
צפוי שלא יגמגם צבבד ולא דמי להא
דאמר מר (מסכת ד"א וועט פ"ג) למד
לשון לומר איני יודע שמה מתבדה
ותאחו דהיינו צבמילי דעלמא ואפילו
צבצרי תורה לא יאמר יודע אני דבר
להתפאר בו צכך אלף מה שיועד
יורה וילמוד לתלמידים:

יסור ממנה. ואית דמפרש ידך ממש, כלומר דרך תוכחה, והא דאמרין [מ"ק יז, א.]
[ויקרא יט, יד] לאוהרה למכה בנו גדול, איירי דוקא במכה והולך.

הוא אמינא ליה לטען גירא בעיניך. כלומר הייתי מתגרה בו ושטן
הוא יכר הרע ולא אירא שיחטיאני: אדידך על צוארי דברייך. צבול
ידך תקיפה על צנך קודם שיגדיל ולא יקבל תוכחתך השיאו אשה:
משיסר. ענין הגיע זמן לנטוש ויותר מעשרין ומרתין אל תאמרו.

לשון אחר אדידך על צוארי דברייך
צבעה שעוד ידך תקיפה עליו הוי
זכיר ללמוד תוכחות ואמרי ומנו
משיתסר ועד עשרים ותרתי צביר
משיתסר אין צו דעת לקבל תוכחות
כל כך ואל תכבדי יסורין ותוכחות
יותר מעשרים ומרתין יש לחוש *שלא
יצענו וזה עיקר: על פי דרכו. דרך
שכל ימיו יהא מתנהג בו מנהג לו
צנערותו ואזוהי ענרותו רבי יהודה
ורבי נחמיה כו': אנון בן דן. תלמיד
שהיה צביהס: אינו מלמד משנה.
*אין חובת בנו עליו אלא במקרא מכאן
ואילך ילמד הוא לעצמו: סורה. ולא
צביהס וכתובים *; כובולון בן דן
שמדו איני אבי. ועד היכן נמי
דקאמר' הכי קאמר' עד היכן אדם
חייב *ללמוד תורה צדורתי אמר רב
יהודה *צבנו ולבן צנו: דשדי דינסא
ארישיה. צבנו ולבן ראו לעטיפת
הראש אלא כיסוי צעלמא שם על
הספקי להשתטף צבדורכו: מאי כולי
האי. שמיירת לנאח צלא עטיפה
ההוגנת לך: לא טעים אומצא. צב
מעט צבחלים היו רגילין לטעום
צבכר: עד דמקרי לינוקא ומוספיה.
מחדר לו מה קרא אמתול ומלמדו
עוד פסוק יותר: אלא ושלשס.
מדלא כתיב * ושניתם שישלש: לוימי.
ימי השבוע: (א) לפיכך נקראו
כו'. מילתא צבפי נפשה היא: גמ"ס.
צבזות וטעמי סתימתינה של משניות
ולתלס צבמה ספותות וזאת זו:
נקראו ראשונים סופרים. כדכתיב
(ד"ה ב' א) ומשפחות סופרים יושבי
יעדן: וי"ו דגהון. כל הונך על
גהון: לא וזו משס. לא איתפרש
היכא: חסר ממנו. ממנין ס"ת:
יהו מחודדין צפיד. חזור עליהם
וצדוק צבנומקס שאם ישאלך אמר לא
תלטרך לגמגם אלא שמוכל לומר מיד:
אמור

ספרא משום ר' יהושע בן חנניא מאי דכתיב *ושנתם לבניך אל תקרי
ושנתם אלא ושלשתם *לעולם *ישלש אדם שנתו שליש במקרא שליש
במשנה שליש בתלמוד מי יודע כמה חי ילא צריבא לוימי לפיכך נקראו
ראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה שהיו אומרים וא"ו
דגהון חציון של אותיות של ס"ת *דרש דרש חציון של תיבות *והתגלה
של פסוקים *כירסמנה חזיר מיער ע"ן דיער חציון של תהלים *והוא
רחום יכפר עון הציו דפסוקים בעי רב יוסף וא"ו דגהון מהאי גיסא או
מהאי גיסא א"ל *ניתי ס"ת ואימיניהו מי לא אמר רבה בר בר הנה *לא זו
משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום א"ל אינהו בקיאי בהסירות ויתרות
אנן לא בקיאינן בעי רב יוסף והתגלה מהאי גיסא או מהאי גיסא א"ל אביי
פסוקי מיהא ליתו לימנו' בפסוקי נמי לא בקיאינן *דכי אתא רב אחא בר אדא
אמר במערבא פסקי ליה להאי קרא לתלתא פסוקי *ויאמר ה' אל משה הנה
אנכי בא אליך בעב הענן תנו רבנן *המשותף *אלפים ושמונה מאות ושמונים
ושמונה פסוקים הוו פסוקי ס"ת יתר עליו תהלים שמונה חסר [א] ממנו דברי הימים שמונה *תנו רבנן ושנתם
שיהו דברי תורה מחודדים בכ"ף ששאם לא ידענו שאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד *שנאמר
אמור

(א) לקמן פ"א. סוכה לה,
(ב) געל כטו: (ג) וזכרות
כא: ע"ש פסיקתא פרשה
ואתמנ: (ד) וצבמ"י:
מדרשא. וצבולקמן. (ה) ע"ז
יט: (ו) מדרש גדול כי
ככל חומש וכן צבוקים
מדיוקס צב' לו ס' מ'
סוף פסוק ו' ופסל לו בו
נדפס על אדו חיי המורה
צבפסוקים: (ז) וצבמ"י
נוסף: אפי' וצבולקמן,
וכה"ש צבמ"י? וימי ס"ת
וימניניהו: (ח) שבת מנח:
(ט) גמרי לה. (י) וצבי
שפטן המנהג בכל החומשין
עולה פסוקי המורה משנת
אלפים צבמ"י ועי' צבמ"י
פ' עקב רמז תמ"ה
וימי רענן גורס כי
אלפים צבמ"י? (ל) וצבמ"י
דפייר: שמונה אלפים
וה' וע"ש מהר"ש. וצבמ"י
על תורה יתר: (מ) ספרי
פ' ואתמנ: (נ) וצבמ"י
ובן הוא אמר אמר וכו'.
(ס' ע"ש ע"ש). (ז) וצבמ"י
ר"י: (ח) שם. (ט) וצבמ"י
שצבמ"י: אין עליו חובה
ללמוד משנה כי עי' מקרא
[וכו']. (ט) וצבמ"י
ע"ש. ע"ש. (מלפני ח"ת).
(פ) וצבמ"י שבע"י: ללמד,
וכו' (ק' ע"ש). (ג) וצבמ"י
לא ע"ש. ע"ש. (ק) וצבמ"י
שבע"י נוסף: חד וימנא
מאי שצבמ"י צב טעין ש"מ
שישמע אהו שני פסמים
היינו וצבמ"י: (ד) וצבמ"י
תלמוד. וכיהו צבמ"י
וע"ש. (ה) וצבמ"י ד"ה
אניהו: (ו) וצבמ"י נוסף:
עומד: (א) וצבמ"י צבול
למה מצרכין: (ג) וצבמ"י
זה שייך אחריו צביר נקראו
סופרים: (א) וצבמ"י ד"ה
צבולה: (ד) וצבמ"י ד"ה
צבמ"י:

הנהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גמ' כ"ל
קודם ד"ה פ"א:

הנהות הגר"א

[א] חסר דביאלי ויהי כו'
כ"ל:

מוסף רש"י

חנך לבער על פי
דרכו. לפי מה שתלמד
לבער ותוכחה צבדכ"ס אם
לטוב אם לרע גם כי
יקון לא יסור ממנו וסכרת
בב ו'. תלמוד. סכרת
טעמי המשניות שמתנו
ויאלה הולכה אל המורים
הולכה מן המשנה נקראו
מבלי העולם צבמ"י סוכה
(כ). (ברכות ה.) לת
לל הציין קמימות טעמי
המשנה מה הם וצבמ"י
ספרות וזאת זו יצין
למך שיהי מחיין קיימות
או לדעת דברי המנהלים
ההולקים צבבד וימנא הא
מני פלוגי חסר הוא (ב"ב
ג.). לא צריבא לוימי.
צ' ימים מקרא וצ' ימים
משנה וכו' וכן כל שבע
ויטעו ע"ז (ס'). לא זו
משם. לא ידענו היכא
איתמר ומינה לענין וי"ו
דגהון אמתר, מדפרכין לה

ומתלעין אינהו הוו צבפ"א צבמ"י וצבמ"י, (שבת סס.).